

Незважаючи на позитивний інформаційний фон, хотілося б зазначити, що українські «блакитні фішки» мають значний попит з боку інвесторів і не очікується подальшого зростання їхньої ціни. При цьому хотілося б виділити «Донбасенерго», приватизоване у серпні 2013 року, що потенційно може позитивно вплинути на ціну акцій даної компанії. Також слід пам'ятати про можливу появу нових «блакитних фішок» на українському ринку цінних паперів.

У зв'язку з недостатнім рівнем розвитку ринку цінних паперів в Україні та незадовільним фінансовим станом українських підприємств окремі українські дослідники є прихильниками використання критерію перспективи при прийнятті рішень інвестором. Так, наприклад, пропонують великим, стратегічним інвесторам розглядати об'єкт інвестування з урахуванням можливості реструктуризації підприємства з метою підвищення рентабельності його капіталу [8].

Висновки

Проведений фундаментальний аналіз у сукупності з вивченням стану в галузі та економіці в цілому може дати інвесторові значні результати, вказавши на необхідність купувати чи продавати цінний папір. Однак для того, аби аналітик дійсно отримав надприбуток, необхідно виконання двох умов. По-перше, він повинен отримати результати аналізу раніше за інших. По-друге, інші вкладники мають прийти до аналогічних висновків [9].

Слід також зазначити, що фундаментальний аналіз не враховує психологічні фактори в прийнятті рішень на ринку цінних паперів, значимість яких підсилюється постійним зростанням обсягу ринку, кількості інвесторів, думок, емоцій і безконтрольності.

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що використання одного певного критерію не є достатнім для прийняття ефективного рішення інвестором. У процесі обґрунтування рішення доцільно враховувати часові фактори,

поєднувати критерії між собою та робити аналіз критеріїв на вже відомих ситуаціях для перевірки достовірності результатів. Сучасний стан розвитку ринку цінних паперів вказує на необхідність врахування психологічних аспектів інших інвесторів та поєднання застосування критеріїв з методом експертних оцінок. Це дасть можливість більш достовірно визначити ступінь ризику або невизначеності при прийнятті рішень.

Список використаних джерел

1. Levi, Maurice D. International Finance – UK: Taylor & Francis, 2010. – Part 7. – P. 145–166.
2. Templeton, Lauren C. Investing The Templeton Way: The Market-Beating Strategies of Value Investing's Legendary Bargain Hunter / Lauren C. Templeton, Scott Phillips. – USA: The McGraw-Hill Companies, 2008. – 283 p.
3. Whitehurst, David Investments. – McGraw-Hill/Irwin, 2001. – P. 922.
4. Баффет, М. Баффетология: пер. с англ. / М. Баффет, Д. Кларк. – М.: Попурри, 2006. – 416 с.
5. Лиховидов В.Н. Фундаментальный анализ мировых валютных рынков: методы прогнозирования и принятия решений. – Владивосток, 1999. – 234 с.
6. Котт С., Мюррей Р. Ф., Блок Ф.Е. «Анализ ценных бумаг» Грэма и Додда / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп – Бизнес», 2000. – С. 374.
7. Шпилевская, Е.В. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / Шпилевская Е.В., Медведева О.В. – М.: Феникс, 2010. – 346 с.
8. Кравченко Е.А., Запорожан Д.В. Критерии принятия инвестиционных решений на фондовом рынке. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Popu/2001_2/7-4.html
9. Ильинский А. Случайное блуждание и ценообразование на биржевых рынках // Все о финансовых рынках. – 2000. – Режим доступа: http://www.spekulant.ru/archive/Sluchajnoe_bluzhdanie_i_cenoobrazovanie_na_birzhevyyh_rynkah.html
10. Bloomberg – Блумберг термінал.
11. Українська біржа. – Режим доступу: <http://www.ux.ua/>

Б.О. БУТКО,
аспірант, економічний факультет, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Нормативно-правове регулювання міжнародного економічного співробітництва у сфері високих технологій

У статті розглянуто сутність нормативно-правового регулювання міжнародного економічного співробітництва у сфері високих технологій, визначено основні напрями міжнародного співробітництва у сфері високих технологій, охарактеризовано нормативно-правові акти, які регулюють міжнародне співробітництво у сфері

високих технологій, та визначено особливості нормативно-правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій в Україні.

Ключові слова: високі технології, нормативно-правове регулювання, міжнародне співробітництво, нормативно-правові акти.

В статье рассмотрена суть нормативно-правового регулирования международного экономического сотрудничества в области высоких технологий, определены основные направления международного сотрудничества в сфере высоких технологий, охарактеризованы нормативно-правовые акты, регулирующие международное сотрудничество в сфере высоких технологий, и приведены особенности нормативно-правового регулирования международного сотрудничества в сфере высоких технологий в Украине.

Ключевые слова: высокие технологии, нормативно-правовое регулирование, международное сотрудничество, нормативно-правовые акты.

The paper considers the nature of regulation of international economic cooperation in the field of high technology, the main directions of international cooperation in the field of high technology described regulations that govern international cooperation in the field of high technology and provides features of regulation of international cooperation in sphere of high technologies in Ukraine.

Keywords: high-tech, legal regulation, international cooperation, regulations.

Постановка проблеми. У сучасному вимірі життя суспільства в широких аспектах визначається розвитком технологій, у тому числі і високих технологій. Прогрес у науковій сфері значно розширив сферу науково-технічної діяльності, що має наслідком значне ускладнення та подорожання процесу науково-дослідницьких розробок. Таке становище зумовило розвиток міжнародного співробітництва у сфері інновацій та високих технологій.

Необхідність поширення спільної діяльності на міжнародному рівні у сфері високих технологій викликана науково-технічним прогресом та вимагає належного правового закріплення, що є проявом у створенні міжнародно-правових норм. Унаслідок реалізації цього процесу створюється низка правових норм, що регулюють міжнародні відносини в галузі науки, техніки і технології, іншими словами, міжнародне нормативно-правове регулювання співробітництва у сфері високих технологій.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням міжнародного співробітництва України в науково-технічній сфері присвячені праці В. Денисова, М. Буроменського, О. Висоцького, В. Євінтова, В. Опришка, М. Баймуратова, Л. Тимченка, К. Сандровського, В. Василенка, А. Георгіци, В. Кисіля, А. Довгерта, Н. Малишевої, В. Буткевича, С. Шевчука, Г. Бувайлика, А. Філіпенка, О. Шниркова. Отже, на теперішній час питання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій досліджувалося широко, але більша частина досліджень присвячена основним тенденціям міжнародного співробітництва у сфері високих технологій з іншими країнами та нормативно-правовому полю України щодо регулювання таких відносин. Таким чином, нормативно-правове регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих техно-

логій з позиції міжнародного права досліджено недостатньо, що обумовлює актуальність такого дослідження.

Метою статті є визначення основних положень нормативно-правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій, що передбачає: визначення основних напрямів міжнародного співробітництва у сфері високих технологій; виокремлення та характеристику нормативно-правових актів, що регулюють міжнародне співробітництво у сфері високих технологій; визначення особливостей нормативно-правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій українських суб'єктів із зарубіжними партнерами.

Виклад основного матеріалу. Розвиток високих технологій, який був започаткований науково-технічним прогресом, зумовив необхідність відповідного рівня міжнародного співробітництва, в результаті чого істотно розширилася сфера міжнародно-правового регулювання. Це сталося не тільки за рахунок абсолютно нових областей виробничої діяльності людини, а й у результаті зсуву сфер регулювання між національним і міжнародним правом. Використання космічного простору і небесних тіл, генна інженерія та захист навколишнього середовища – ось лише деякі приклади областей, в яких національне право не може задовольнити всіх потреб у правовому регулюванні. Науково-технічний прогрес, у тому числі розвиток високих технологій, значною мірою сприяв сприйняттю людством ідей спільності долі, взаємозалежності, універсальності міжнародної безпеки.

На теперішній час не до кінця вирішені питання про місце правових норм, що регулюють міжнародне співробітництво у сфері високих технологій, у системі міжнародного права, а також про співвідношення міжнародного економічного та міжнародного науково-технічного співробітництва, до якого, своєю чергою, належить міжнародне співробітництво у сфері високих технологій.

Протягом тривалого часу в зарубіжній і вітчизняній доктрині права міжнародне співробітництво в сфері високих технологій розглядалася в рамках міжнародного економічного права. Не заперечуючи даної позиції, ряд вчених вважають доречним особливо виділяти із сукупності економічних відносин відносини співпраці в галузі високих технологій. Акцент при цьому робиться на те, що економічна взаємодія держав – це насамперед різновид торговельних відносин. Під впливом розвитку високих технологій міжнародні економічні відносини все більше розширюються, та із суто зовнішньоторговельних переростають у промислове та науково-технічне співробітництво, в тому числі і співробітництво у сфері високих технологій, яке є особливим видом міждержавних відносин.

Специфіка правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій обумовлена змістом і метою суспільних відносин, а саме досягненням наукового та (або) технічного результату, який може виражатися, наприклад, у вирішенні певної проблеми (парниковий ефект, екологічна безпека, пошук нових форм життєдіяльності

та ін.). Дана мета обумовлена інтересом держав, який найчастіше не враховує економічних задач. Саме ця характеристика свідчить про відмінність відносин у сфері високих технологій від суто економічних. Така специфіка відносин обумовлена їхнім матеріальним змістом.

Разом із цим слід зазначити, що норми, які регулюють міжнародне співробітництво у сфері високих технологій, можуть бути пов'язані з правовим регулюванням відносин у сфері економіки, екології, територій (космічні, морські), прав людини та інших областях міжнародного права. Такі обставини обумовлюють комплексний характер правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій. Незважаючи на різноманітність відносин, правові норми, що регулюють міжнародне співробітництво у сфері високих технологій, мають власний специфічний зміст та мету.

Базу правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій складають основні принципи міжнародного права. Разом із цим, встановлюючи загальні рамки взаємин держав, вони все ж недостатньо конкретні для регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій, у зв'язку з чим виникають спеціальні (галузеві) принципи.

Спеціальні принципи правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій досліджено у працях В.І. Батрименко, який виділив принципи:

- свободи наукових досліджень;
- свободи вибору форми організації науково-технічних зв'язків;
- співпраці в застосуванні досягнень науково-технічного прогресу;
- науково-технічного сприяння, рівноправ'я та недискримінації в науково-технічних зв'язках;
- еквівалентності при обміні науково-технічними досягненнями; взаємності.

На теперішній час відсутній універсальний міжнародно-правовий акт, який містив би спеціальні принципи міжнародного співробітництва у сфері високих технологій. Разом із цим слід зазначити, що на регіональному рівні подібні документи є.

Самостійні цілі і завдання міжнародного науково-технічного співробітництва залежать насамперед від того, на якій основі воно здійснюється:

1) на універсальній основі, коли у вирішенні науково-технічних проблем беруть участь держави, що знаходяться в різних регіонах земної кулі;

2) у межах окремих груп країн, що становлять у своїй сукупності міжнародне регіональне співтовариство;

3) на двосторонній основі.

В останні десятиліття великий обсяг міжнародного науково-технічного співробітництва припадає на частку міждержавних контактів. Однак у міжнародному науково-технічному співробітництві беруть участь різні суб'єкти: держави й окремі вчені, міжнародні та національні компанії, організації. Значне число міжнародних контактів у галузі науки і техніки відбувається в рамках міжнародних міжурядових та неурядових організацій.

Міжнародне співробітництво у сфері високих технологій як самостійна сфера відносин, регульована міжнародним правом, з'являється відносно недавно, а саме в другій половині ХХ ст. Проте в даний час спостерігається швидкий розвиток правового регулювання даного виду міжнародної співпраці. Викликано це науково-технічним прогресом, важливістю досягнень науково-технічної діяльності для світової спільноти, появою нових видів і форм співробітництва та іншими причинами. Ґрунтуючись на висновках щодо критеріїв виділення галузей міжнародного права і різноманіття науково-технічної діяльності, підкреслимо, що міжнародні науково-технічні відносини, в тому числі міжнародне співробітництво у сфері високих технологій, є особливим різновидом міжнародних відносин. Їхня специфіка визначена самостійним предметом правового регулювання, а саме відносинами у сфері високих технологій, значним обсягом нормативного матеріалу, критеріями нових властивостей (змісту) цього нормативного матеріалу, якісної відособленості групи правових норм, зацікавленістю суспільства в розвитку нової галузі права. Тому норми міжнародного права, які покликані врегулювати дані відносини, також носять особливий характер і являють собою систему норм міжнародного права, що регулюють відносини суб'єктів міжнародного права у сфері високих технологій, іншими словами – право міжнародного співробітництва в сфері високих технологій.

Джерелами правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій є традиційні для міжнародного права в цілому джерела: міжнародно-правові договори і міжнародно-правові звичаї (див. рис.).

Наука міжнародного права ніколи не заперечувала і не принижувала ролі звичаю в правовому регулюванні, проте є всі підстави стверджувати, що в регулюванні міжнародного

Джерела правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій			
	↓		↓
	міжнародно-правові договори		міжнародно-правові звичаї
	універсальні договори		
	регіональні договори		
	двосторонні договори		
↓		↓	
субрегіональні угоди		транскордонні угоди	

Джерела правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій

Розроблено автором.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

співробітництва у сфері високих технологій договір займає переважне місце.

Існують різні класифікації міжнародних договорів у сфері високих технологій. На наш погляд, найбільш вдалою є така:

- універсальні договори, що закріплюють основи взаємовідносин між державами, в тому числі у сфері високих технологій (наприклад, Статут ООН). Як було зазначено вище, в даний час на універсальному рівні відсутній єдиний правовий акт, що регламентує міжнародне співробітництво у сфері високих технологій;

- регіональні договори, включаючи статuti та інші установчі акти міжнародних організацій, що регулюють питання співробітництва у сфері високих технологій (наприклад, Хартія ОАЄ, Угода про створення загального науково-технологічного простору держав – учасниць СНД та ін);
- двосторонні договори та угоди.

Виділяють також і субрегіональні угоди, транскордонні угоди, наприклад угоди, прийняті в рамках вже існуючих договорів, але, як правило, з меншою кількістю учасників.

Важливо відмітити появу ще однієї групи джерел, які регулюють співробітництво держав у сфері високих технологій, а саме актів, що видаються в рамках міжнародних міжурядових організацій, що мають обов'язковий характер для держав-учасниць. Іншими словами, мова йде про так зване право міжнародних організацій. Як правило, саме такими актами затверджуються програми співпраці.

Найважливіша роль у формуванні та становленні норм, що регулюють співробітництво у сфері високих технологій, належить актам органів ООН, документами інших міжнародних організацій і конференцій. У 1963 році в Женеві і 1979 році у Відні відбулися міжнародні конференції ООН з науки і техніки з метою розвитку, на них був вироблений Всесвітній план дій у галузі науки і техніки, відповідно до якого держави внесли корективи в науково-технічну політику. На виконання цього плану заснований на вищому рівні Міжурядовий комітет з науки і техніки з метою розвитку та створено Фонд добровільних внесків, керований ООН.

Відзначаючи особливості актів, що регулюють співробітництво у сфері високих технологій, важливо помітити широке застосування, в тому числі в рамках регіональних організацій, програм науково-технічного співробітництва, які, як правило, розробляються в окремій сфері співробітництва та більш конкретно визначають етапи і терміни виконання заходів, їх виконавців, фінансування та інші питання.

До міжнародно-правових актів у сфері міжнародно-правового регулювання науково-технічного співробітництва належать такі [5]:

- Статут Міжнародного союзу електров'язку;
- Конвенція Міжнародного союзу електров'язку;
- Статут Міжнародного агентства з атомної енергії;
- Конвенція про допомогу у випадку ядерної аварії або радіаційної аварійної ситуації;

- Конвенція про оперативне повідомлення у випадку ядерної аварії.

Також слід зазначити, що важливу роль у світовому розвитку науки і техніки відіграє Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) (World Intellectual Property Organization – WIPO). Ця організація була створена з метою захотити творчу діяльність та забезпечити захист інтелектуальної власності в усьому світі.

Щодо міжнародного правового регулювання співробітництва в космічній галузі, то воно здійснюється на основі таких документів:

- Угода про врятування космонавтів, повернення космонавтів і об'єктів, запущених у космос;

- Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами;

- Конвенція про реєстрацію об'єктів, які запускаються в космічний простір.

Щодо України, то на теперішній час регулювання міжнародного співробітництва у сфері високих технологій відбувається на загальнодержавному рівні за допомогою:

- угод між Кабінетом Міністрів України та урядами інших країн;

- угоди між Україною та Європейським Союзом про наукове і технологічне співробітництво.

Ці угоди не є універсальними, серед їхніх недоліків доцільно виділити недостатність розробки науково-технічної складової, надто широкий перелік галузей співробітництва серед яких практично відсутні високі технології. Я кості прикладу можна навести Угоду між Кабінетом Міністрів України та урядом Словацької Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво, в якій визначено такі завдання: «розгляд програм економічного, промислового та науково-технічного співробітництва в галузях, що представляють взаємний інтерес», а в переліку пріоритетних галузей лише дві належать до високих технологій (фармацевтична і електронна).

Серед міжурядових угод з іншими країнами, наприклад з Естонією, Латвією, Чехією, також немає тих, що присвячені саме питанням співробітництва у сфері високих технологій. Доцільно відмітити, що Угода між Кабінетом Міністрів України та урядом Республіки Польщі про торгівлю та економічне співробітництво взагалі не передбачає науково-технічної співпраці. Таким чином, діючи на теперішній час в Україні угоди щодо міжнародної співпраці не враховують особливостей співпраці у сфері високих технологій з кожною окремою країною. Таке становище зумовлено різним науковим та інноваційним потенціалом країн та неспівпадінням інтересів країн-партнерів.

Виходячи з проведеного аналізу можна визначити, що сучасні процеси інтеграції світової економіки, які мають наслідком поширення міжнародного співробітництва, в тому числі і міжнародного співробітництва у сфері високих технологій, вимагають покращення нормативно-правового регу-

лювання таких відносин. Необхідною є можливість здійснювати міжнародне співробітництво у сфері високих технологій на кожній стадії інноваційного процесу. Таке становище обумовлює необхідність міжнародного співробітництва не тільки у сфері освіти чи забезпечення інфраструктури діяльності у сфері високих технологій, а й здійснювати участь українських підприємств та науково-дослідницьких об'єднань у проектах розвитку високих технологій.

Також до недоліків українського законодавства міжнародного правового регулювання у сфері високих технологій можна віднести відсутність регулювання узгодження діяльності у сфері високих технологій з антимонопольним законодавством.

У Брюсселі 19 грудня 1984 року було прийнято Правило Комісії Європейського Співтовариства про застосування статті 85/3 Римського договору до категорії угод з науково-дослідницької та дослідно-конструкторської роботи (НДДКР) [6]. Відповідно до цього правила конкурентне законодавство не поширюється на такі контракти між суб'єктами господарювання:

- щодо застосування стандартів і типів;
- щодо здійснення НДДКР, пов'язаних із питаннями про дуктів, технологічних процесів до стадії промислового застосування та використання результатів, включаючи положення про права на промислову власність (простіше кажучи, патентів) і конфіденційну технічну інформацію;
- щодо спеціалізації, у тому числі угод про її досягнення.

Викладене підкреслює необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання міжнародного співробітництва в сфері високих технологій. Підхід щодо удосконалення повинен базуватися, за визначенням К.С. Колісніченка «...на диференційованому підході до укладання міжурядових угод, що передбачає обов'язкове врахування особливостей розвитку науково-технічного потенціалу країни-партнера та визначення пріоритетних напрямів співпраці з метою ефективного використання конкурентних переваг і зміцнення їх науково-технічного сектору на основі міжнародного співробітництва».

Визначений підхід може бути основою для формування програм із співробітництва у сфері високих технологій.

Висновки

Отже, узагальнюючи, можна визначити, що міжнародна нормотворчість у сфері міжнародного співробітництва в га-

лузі високих технологій має особливість, викликану необхідністю випереджаючого правового регулювання, тобто розробкою міжнародно-правових норм у передбаченні виникнення складних та небезпечних ситуацій, з метою зменшення згубних наслідків, оскільки з урахуванням досягнутого рівня розвитку науки і техніки та високих технологій наслідки лих можуть стати згубними для людства. У той же час слід уникати надмірного регулювання, яке не сприяє ефективному функціонуванню міжнародного права та співробітництва в цілому.

Основне завдання міжнародного права в галузі міжнародного співробітництва у сфері високих технологій – забезпечення того, щоб досягнення науки і техніки були поставлені на службу миру, безпеки і прогресу.

Список використаних джерел

1. Батрименко В.І. Міжнародне право: навч. посіб. / В.І. Батрименко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ: нац. торг.-екон. ун-т. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 323 с.
2. Механізми державного управління науково-технологічною сферою (світовий та вітчизняний досвід): монографія / Л.А. Мусіна, Т.К. Кваша, Н.В. Березняк [та ін.]. – К.: УкрІнТЕІ, 2009. – 216 с.
3. Commission notice Guidelines on the application of Article 81 of the EC Treaty to technology transfer agreements (2004/C 101/02) // OJ, C 101/2, 27.04.2004.
4. Регламент Ради ЄС «Про пакет виключень з антимонопольного законодавства у відношенні передачі технологій» від 01.05.96.
5. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку / В. Базилевич, В. Ільїн. – К.: Знання, 2008. – 687 с.
6. Канищенко О.Л. Міжнародний маркетинг у діяльності українських підприємств / О.Л. Канищенко. – К.: Знання, 2007. – 446 с.
7. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво» №686-У від 22.02.2007 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>
8. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про економічне співробітництво» №3535-IV від 15.03.2006 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>
9. Колісніченко К.С. Удосконалення механізму державного управління міжнародним співробітництвом регіонів у науково-технічній сфері // Вісник Академії адвокатури України. – К., 2010 – №3 (19). – С. 162–169.